

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2020. október 26.

NÉPZENÉSZ- ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók. A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

A javítás során fel kell tüntetni a részmegoldásért járó részpontszámokat, és meg kell jelölni az előforduló hibákat, tévedéseket. A teszt jellegű feladatok felsorolás típusú kérdéseinél a megadottnál több helyes válasz esetén nem adható plusz pont. Azon feladatok esetében, amelyekben több válaszlehetőség közül kell kiválasztani adott számú megoldást, csak a megadott számú jelölés fogadható el! Amennyiben a megadottnál több választ is jelöl a vizsgázó, a feladatra 0 pontot kell adni! A teljes pontszám csak hibátlan feladatmegoldásért adható meg. A javítási-értékelési útmutatótól eltérő, de szakmailag kifogásolhatatlan megoldásért teljes pontszám adható.

Írásbeli feladatsor I. rész

1. Klasszikus zenei részlet, első feladat

- Ki a zeneszerző? **Johann Sebastian Bach**
- Mi a mű címe? **János-passió**
- Melyik zenetörténeti korszakban keletkezett? **barokk**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

2. Klasszikus zenei részlet, második feladat

- Ki a zeneszerző? **Wolfgang Amadeus Mozart**
- Mi a mű címe? **Requiem**
- Melyik zenetörténeti korszakban keletkezett? **bécsi klasszika**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

3. Klasszikus zenei részlet, harmadik feladat

- Ki a zeneszerző? **Richard Wagner**
- Mi a mű címe? **Tannhäuser**
- Mi a zenemű műfaja? **opera**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

4. Népzene-felismerés, első feladat

- Hangszerek neve: **hegedű, koboz**
- Dialektusterület: **Moldva**
- A felvételen hallható pengetős hangszernek hány húrja van? **8/4 húrpar**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

5. Népzene-felismerés, második feladat

- Milyen hangszeregyüttest hall? **vonós zenekar cimbalommal**
- Dialektusterület: **Erdély**
- Tájegység vagy település: **Felső-Szamos-vidék / Kis-Szamos melléke / Kis-Szamos völgye / Bonchida**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

6. Népzene-felismerés, harmadik feladat

- Hangszerek neve: **citera**
- Dialektusterület: **Alföld**
- Melyik hangszer családba tartozik? **húros / chordofon / pengetős**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

7. Népzene-felismerés, negyedik feladat

- Hangszer neve: **hosszúfurulya**
- Dialektusterület: **Dunántúl**
- Tájegység: **Somogy**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

8. Népzene-felismerés, ötödik feladat

- Dialektusterület: **Felföld**
- Milyen népszokáshoz kapcsolódik a dallam? **Gergelyjárás**
Milyen évszakban van ez a népszokás? **tavasszal**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

9. Népzene-felismerés, hatodik feladat

- Dialektusterület: **Dunántúl**
- Műfaja, tánc típusa? **karikázó**
- Kik táncolhatják? **lányok**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

10. Népzene-felismerés, hetedik feladat

- Dialektusterület: **Erdély**
- Műfaj: **keserves**
- Előadásmódja giusto, rubato vagy parlando? **parlando**

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 3 pont adható.

Forrás: Magyar Népzenei Antológia

Írásbeli feladatsor II. rész

1. Húzza alá az alábbiak közül azt a négy zeneművet, amelyet Liszt Ferenc írt!

A szép molnárlányka <u>Les Préludes</u> IX. szimfónia	<u>Hungaria</u> Don Giovanni	<u>Magyar rapszódia</u> Allegro barbaro <u>Faust-szimfónia</u>
---	---------------------------------	--

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

2. Értelmezze az alábbi kifejezéseket, zenei műfajokat!
- klasszikus szimfónia: Négytétéles zenekari mű. Tétélei: szonátaforma / gyors, lassú, menüett, gyors.
  - opera: Nagy terjedelmű, dramatizált színpadi mű zenekarra és szólólistákra.
  - klasszikus szonáta: Háromtétéles szólóhangszerre írt mű zongorakísérettel. Tétélei: gyors, lassú, gyors.
  - szimfonikus költemény: Egytétéles zenekari mű, amelynek valamilyen programja van.

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

3. Írja a zeneszerzők neve mellé az általuk komponált műveket!

Richard Wagner	<u>Trisztán és Izolda</u>
Georg Friedrich Händel	<u>Vízizene</u>
Bartók Béla	<u>A kékszakállú herceg vára</u>
Joseph Haydn	<u>„Teremtés” oratórium</u>

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

4. Értelemszerűen egészítse ki az alábbi mondatokat!
- Erkel Ferenc nyolc olyan zeneművet komponált, amelynek műfaja az opera volt. Leghíresebb közülük a Bánk bán, amely II. András feleségének meggyilkolását dolgozza fel.
  - A szonátaforma három nagy egysége: expozíció, kidolgozás, repríz.
  - A domináns szeptimakkord a hangnem ötödik fokára épített négyeshangzat.

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

5. Írja a táblázatba a tempójelzések magyar megfelelőjét!

moderato	<u>mérsékelt</u>
presto	<u>sebesen</u>
allegro	<u>gyorsan</u>
andante	<u>lépve</u>

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

6. Írja le az alábbi hangsorok hagyományos (görög nyelvű) elnevezéseit!

- Dó-sor tá-val: mixolid
- Lá-sor fi-vel: dór
- 3 fokú diatonikus hangsor: trichord
- Nem egymás melletti hangokból építkező 5 fokú hangsor: pentaton

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

7. Húzza alá a mondatok közül azt a négyet, amelynek állítása nem igaz!

- A magyar népzene történelem előtti, archaikus rétegének dallamai részben tánczenévé válva, részben pedig lakodalmi szokások keretében maradtak fenn.
- A siratót szöveg- és dallamformulák segítségével rögtönzik. Dallama recitatív, szerkezete kötetlen.
- A verbunkos zene részben a kanásznóták dallamaiból jön létre, részben pedig idegen dallamokat, műzenei hatásokat asszimilál az egykori bécsi klasszikus zenéből.
- A népzene archaikus rétegébe tartozó regösének még a középkor folyamán sem olvasztott magába keresztény elemeket, már a honfoglalás előtt elnyerte kiforrott alakját.
- A népzenei stílusok egymásra rétegződve élnek együtt; korok és stílusok viszonya a műzenétől eltérő.
- A magyar népzene tudomány az irodalomtudományból, a zenetudományból és a néprajztudományból kiválva önállósodik a XIX. század elején.
- Bartók Béla a magyar „parasztdallamokat” – formai alapon – öt nagy stílári csoportra (dialektusra) tagolta.

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

8. Írja a táblázatban megadott néprajzi tájak mellé a hozzájuk tartozó 2-2 településnevet!

Somogy	<u>Karád, Szenna</u>
Zoborvidék	<u>Menyhe, Ghymes</u>
Mezőség	<u>Szék, Magyarszovát</u>
Nyírség	<u>Nagyecsed, Kállósemjén</u>

7-8 jó válasz: 4 pont; 5-6 jó válasz: 3 pont; 3-4 jó válasz: 2 pont; 1-2 jó válasz: 1 pont

9. Húzza alá a felsoroltak közül azt a négyet, amely nem kordofon hangszer!

<u>tárogató</u>	koboz	citera
tekerő	<u>köcsögduda</u>	
<u>okarina</u>	<u>facimbalom</u>	kontra

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

10. Írja a táblázatban megadott dialektusterületek mellé a hozzájuk tartozó 4-4 néprajzi tájat!

dunántúli dialektus:	<u>Mezőföld</u>	<u>Bakonyalja</u>
	<u>Göcsej</u>	<u>Ormánság</u>
alföldi dialektus:	<u>Tápió-mente</u>	<u>Hortobágy</u>
	<u>Sárrét</u>	<u>Nyírség</u>

7-8 jó válasz: 4 pont; 5-6 jó válasz: 3 pont; 3-4 jó válasz: 2 pont; 1-2 jó válasz: 1 pont

11. A felsorolt jeles napok és népszokások közül húzza alá azt a négyet, amely a tavaszi ünnepkörhöz tartozik!

kiszehajtás

vízkereszt

Bálint napja

Nagyboldogasszony napja

Gyümölcsoltó Boldogasszony napja

zöldágjárás

Szent György napja

betlehemezés

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

12. A népdalelemzés szempontjai közül melyekre vonatkoznak az alábbi kifejezések, jelölések?

- 1 (5) b3: kadencia
- VII-8: hangterjedelem / ambitus
- 8. 8. 7. 8.: szótagszám
- A B Bv A: sorszerkezet

Minden helyes válasz 1 pont, összesen 4 pont adható.

13. Ismertesse a téli ünnepkör fontosabb jeles napjait, a hozzájuk fűződő szokásokat, hiedelmeket. Mutassa be a karácsonyi időszak énekes és dramatikus népszokásait!

Lehetséges tartalmi elemek	Rész-pontszám
A téli ünnepkör időszaka adventtől vízkeresztig tart. A legfontosabb ünnepek, jeles napok ebben az időszakban: Szent András, Szent Miklós, Luca, István és János napja, a karácsony napjai, újév és vízkereszt ünnepe.	4 pont
A téli ünnepkör jeles napjaihoz kapcsolódó szokások: Szent András napja a kislelő nap, az utolsó alkalmak disznótorra, fonóra, tollfosztóra. Szent Miklós napján mikulásjárás, láncos Miklós alakoskodás van szokásban. Luca napkor a fiúgyermek jár a kutyáknak. Ekkor kezdik készíteni a lucaszéket. A lányok különböző jósló-varázsló szertartásokat végeznek (ólomöntés, Luca-pogácsa, Luca-búza).	4 pont
Advent fontos eseménye a szentsalád-járás. Karácsony után a névnapozás (István és János) ad lehetőséget összejövetelekre. Újévkor köszönteni járnak a fiúgyermek, harsogtatnak, hejgetnek férfiak. Vízkeresztkor a templomban vizet szentelnek, amelynek mágikus erőt tulajdonítanak. Ilyenkor szokás a házszentelés is. A háromkirály-járás a napkeleti bölcseket megszemélyesítő alakoskodók köszöntő szokása, dramatikus játéka.	4 pont
A karácsony ünnepének énekes, dramatikus hagyományai: Karácsonyi kántálás: Karácsony vigíliáján, vagy az előtte lévő adventi időszakban házról házra járva énekelnek karácsonyi énekeket, amelyhez gyakran köszöntők, jókívánságok, prózai szövegek kapcsolódnak. Betlehemezés: többszereplős dramatikus játék, amelyben Jézus születéstörténetét adják elő prózai szövegekkel, énekekkel. Jellemző részei lehetnek a szálláskeresés, pásztorjáték, Heródes-játék. A betlehemezés beköszönéssel kezdődik és adománygyűjtéssel zárul. A regölés a legények és házasemberek termékenység-, bőség- és párokat összevarázsló, házról házra járó köszöntő szokása. A téli napforduló pogánykori emléke. Jellegzetes részei: engedélykérés, beköszönés, csodaszarvasról szóló ének, jókívánságok, párok összeregölése, adománykérés, záradék.	4 pont
<i>A részfeladatokra adható 0, 1, 2, 3 vagy 4 pont (a tartalmi elemek arányában)</i>	
Formai követelmények	
Összefogott, helyes logikai sorrendű, világos, áttekinthető fogalmazás.	6 pont
<i>A részfeladatra adható 0, 1, 2, 3, 4, 5 vagy 6 pont (a formai követelmények arányában)</i>	
<i>A feladatra adható összes pontszám:</i>	
22 pont	

Forrás: Tátrai Zsuzsanna - Karácsony Molnár Erika: Jeles napok, ünnepi szokások